

ชื่อเรื่อง การค้นคว้าแบบอิสระ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเดินทางไปโรงพยาบาล:  
กรณีศึกษาในเขตจังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้เขียน นางสาวสมบูรณ์ สุทณะ

วิทยาลัยการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์

คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าแบบอิสระ:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัญญาศักดิ์ ไปราณานนท์ ประธานกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิตยา ประพุทธิติสาร กรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร.มนัส สุวรรณ กรรมการ

บทคัดย่อ

การค้นคว้าแบบอิสระเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเดินทางไปโรงพยาบาล เหตุผลที่ผู้ป่วยใช้เลือกโรงพยาบาล ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนผู้ป่วยกับระยะทางจากที่ตั้งของโรงพยาบาล การเปรียบเทียบขอบเขตพื้นที่บริการ รูปแบบการกระจายของโรงพยาบาล รวมทั้งการจัดลำดับศักดิ์ของโรงพยาบาลในเขตจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน

ในการศึกษาลำดับศักดิ์และรูปแบบการกระจายของโรงพยาบาล ได้ทำการศึกษาโรงพยาบาลของรัฐบาลทั้งหมดจำนวน 23 แห่ง ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน ส่วนการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเดินทางและการเลือกโรงพยาบาลของผู้ป่วยนั้น ประชากรตัวอย่างได้มาจากผู้ป่วยนอก จำนวน 950 คน ที่ไปใช้บริการของโรงพยาบาล 7 แห่ง ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นจากโรงพยาบาล 23 แห่ง และการสุ่มตัวอย่างผู้ป่วยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกระจายอย่างมีระบบ ในการเก็บข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ป่วยที่เป็นประชากรตัวอย่างตามแบบสอบถาม แล้วทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนาและเทคนิคเชิงปริมาณวิเคราะห์

ผลการศึกษามีอิทธิพลต่อจำนวนครั้งที่ผู้ป่วยเดินทางไปโรงพยาบาล โดยใช้สมการถดถอยพหุพบว่า อายุของผู้ป่วยและการที่ผู้ป่วยได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาลมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกกับจำนวนครั้งที่ผู้ป่วยเดินทางไปโรงพยาบาล ส่วนระยะทางระหว่างที่พักอาศัยของ

ผู้ป่วยที่ที่ตั้งของโรงพยาบาลนั้น มีความสัมพันธ์กันในเชิงลบกับจำนวนครั้งที่ผู้ป่วยเดินทาง และเมื่อใช้โคสแควร์ทดสอบความแตกต่างของจำนวนครั้งที่ผู้ป่วยเดินทางพบว่า กลุ่มผู้ป่วยที่มีอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ชนิดของโรคที่เป็น การได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล และระยะทางระหว่างที่พักอาศัยกับโรงพยาบาล มีความถี่ในการเดินทางไปโรงพยาบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับการเลือกโรงพยาบาลเพื่อรับการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยนั้น ผู้ป่วยเลือกเพราะว่าโรงพยาบาลตั้งอยู่ใกล้ที่พักอาศัยเป็นเหตุผลที่สำคัญที่สุด ซึ่งทำให้สรุปได้ว่าจำนวนผู้ป่วยที่ไปใช้บริการของโรงพยาบาลจะลดลงตามระยะทางที่ห่างไกลจากที่ตั้งของโรงพยาบาล ยิ่งกว่านั้นยังพบว่า โรงพยาบาลที่มีลำดับศักดิ์สูงจะมีขอบเขตพื้นที่บริการกว้างกว่าโรงพยาบาลที่อยู่ในลำดับศักดิ์ต่ำกว่า เมื่อจัดกลุ่มโรงพยาบาลที่ศึกษาทั้งหมดตามค่าความเป็นศูนย์กลางของโรงพยาบาลสามารถจัดได้เป็น 4 ลำดับศักดิ์ และรูปแบบการกระจายของโรงพยาบาลนั้น มีลักษณะการกระจายทั่วไปในพื้นที่

ดังนั้นจึงสรุปผลของการศึกษาได้ว่า การกระจายของแหล่งบริการสาธารณสุขในพื้นที่ที่ทำการศึกษามีความสอดคล้องกับทฤษฎีแหล่งกลางของคริสตัลเลอร์ และผลการวิเคราะห์ด้านพฤติกรรมของผู้ป่วยที่ไปใช้บริการของโรงพยาบาล ก็ปรากฏว่า ปัจจัยด้านระยะทางมีอิทธิพลสำคัญที่สุด ทั้งต่อการเดินทางและการเลือกโรงพยาบาลของผู้ป่วย ฉะนั้นในการวางแผนปรับปรุงบทบาทหน้าที่ของโรงพยาบาลจึงควรปรับปรุงให้ตรงกับลำดับศักดิ์ของโรงพยาบาล ซึ่งจะทำให้การจัดการบริการด้านสาธารณสุขสอดคล้องกับจำนวนผู้ป่วยที่ไปใช้บริการ

Research Title                 Factors Influencing Travel to Hospitals:  
  A Case Study in Changwat Chiang Mai.

Author                             Miss Somboon Suttana

M.S.                               Geography

Examining Committee:   Assist.Prof.Usdanka Porananond                 Chairman  
  Assist.Prof.Nitaya Prabudhanitisarn         Member  
  Assoc.Prof.Dr.Manat Suwan                     Member

#### Abstract

The aims of this study were to investigate factors influencing travel frequencies to hospitals, patients' choice of hospitals, relationship between the number of patient and location of the hospitals, to compare the service area, to study the distribution and including the setting of hierarchy of public hospitals in Chiang Mai and Lamphun provinces.

To study the hierarchy and distribution of hospitals, all 23 public hospitals in Chiang Mai and Lamphun were taken. Then to study factors influencing travel frequencies to hospital and patients' choice of hospitals, seven hospitals were selected according to a stratified sampling procedure, nine hundred and fifty outpatients were systematically and randomly selected from these 7 hospitals, and data were obtained by means of interviews with a structured questionnaire. The analysis of data was done by using descriptive and quantitative techniques.

The results of the study showed that, by using Multiple Regression Analysis technique, age of patients and subsidies granted by the government had positive influence on travel frequencies. With the increase of distance from the patients' residence, the less frequently the patients travel to a hospital. When using the Chi-square test, the result showed that occupation, education, type of illness, subsidies granted and distance between residence and hospital had significantly influence on the frequency of their travels to hospitals. The most essential factor influencing patient's choice of the hospitals was the nearness to the hospitals, which lead to the conclusion that the number of patients were negative exponential function of the distance from residence to hospital. The result also showed that hospital with higher order center had wider serviced area than those with lower order center. Moreover by using the Centre's Function Analysis, the studied hospitals could be grouped into four order centers and the distribution of hospitals was dispersed pattern.

In conclusion the distribution of health services center in the study area was in accordance with Christaller's Central Place Theory and the behavioural analysis showed that distance was the most essential factor influencing frequencies of travels to hospitals and patient's choice of hospital. Therefore in planning to improve the role of hospitals, they should be improved according to their hierarchies, which would be matching between the ability to provide service and the number of patients.